

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2026. gada 31. martā

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Ināra Garda, senatori Kaspars Balodis un Kristīne Zīle

izskatīja rakstveida procesā atbildētājas /Persona B/ blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2026. gada 12. februāra lēmumu civillietā SIA „B2 Impact” prasībā pret /Persona B/ par parāda piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 13. novembra spriedumu prasība apmierināta:

1) no /Persona B/ par labu SIA „B2 Impact” piedzīts pamatparāds 3 000 EUR, līgumiskie aizdevuma lietošanas procenti 633,86 EUR par laiku no 2019. gada 21. janvāra līdz 2019. gada 7. maijam, likumiskie nokavējuma procenti 860,05 EUR par laiku no 2019. gada 8. maija līdz 2024. gada 15. februārim un tiesas izdevumi – valsts nodeva – 414,40 EUR, kopā 4 908,31 EUR;

2) SIA „B2 Impact” noteiktas tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt no /Persona B/ likumiskos 6 % gadā no visas ar spriedumu piedzītās summas;

3) no /Persona B/ par labu valstij piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 6 EUR.

[2] Par minēto spriedumu atbildētāja iesniedza kasācijas sūdzību, kurā vienlaikus lūdza atbrīvot viņu no drošības naudas 300 EUR samaksas par kasācijas sūdzības iesniegšanu.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2025. gada 18. decembra lēmumu daļēji apmierināts atbildētājas /Persona B/ lūgums par atbrīvošanu no drošības naudas samaksas par kasācijas sūdzības iesniegšanu par Rīgas apgabaltiesas

2025. gada 13. novembra spriedumu, iesniegtā kasācijas sūdzība atstāta bez virzības un noteikts termiņš drošības naudas 150 EUR samaksu apliecināšanas dokumenta iesniegšanai līdz 2026. gada 19. janvārim.

[4] Par minēto lēmumu atbildētāja iesniedza blakus sūdzību, kas ar Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2026. gada 7. janvāra lēmumu atstāta bez virzības, nosakot termiņu līdz 2026. gada 23. janvārim (piektdienai) šādu trūkumu novēršanai:

1) pretēji Civilprocesa likuma 443. panta pirmās daļas 2. punktam blakus sūdzība adresēta Rīgas apgabaltiesai, nevis Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamentam;

2) blakus sūdzības ievaddaļā norādīts nepareizs tiesas nosaukums, kuras lēmums tiek pārsūdzēts. Proti, pārsūdzēto lēmumu ir taisījusi Rīgas apgabaltiesa, nevis Rīgas pilsētas tiesa.

Tādējādi nodibināts, ka blakus sūdzība neatbilst Civilprocesa likuma 443.¹ panta pirmās daļas 1. un 4. punkta prasībām.

[5] Atbildētāja 2026. gada 26. janvārī (pirmdien) iesniedza gan precizētu blakus sūdzību, gan pieteikumu par procesuālā termiņa atjaunošanu Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2026. gada 7. janvāra lēmumā norādīto trūkumu novēršanai.

Pieteikumā norādīts, ka sliktas redzes dēļ (atbildētājam ir 75 gadi un tālredzība) nepareizi izlasījusi tiesneša lēmumā noteikto termiņu.

[6] Ar Rīgas apgabaltiesas 2026. gada 12. februāra lēmumu (turpmāk arī – pārsūdzētais lēmums) noraidīts atbildētājas /Persona B/ pieteikums par procesuālā termiņa atjaunošanu blakus sūdzības iesniegšanai par Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2025. gada 18. decembra lēmumu, un minētā blakus sūdzība uzskatīta par neiesniegtu un atdota iesniedzējai.

Lēmumā norādīts šāds pamatojums.

[6.1] Nepareiza datuma izlasīšana ir subjektīva kļūda tiesas lēmuma uztverē, kas nav atzīstama par objektīvu, no atbildētājas gribas neatkarīgu apstākli pieļautajam termiņa nokavējumam. Tādējādi Civilprocesa likuma 51. panta izpratnē tas pats par sevi nav uzskatāms par attaisnojošu termiņa nokavējuma iemeslu, kas būtu pamats nokavētā termiņa atjaunošanai.

Atbildētājas vecums un redzes traucējumi neatbrīvo viņu no pienākuma ievērot procesuālos termiņus. Apzinoties šādu apstākļu esību, atbildētājam bija pienākums veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu lēmuma pareizu izlasīšanu un saprašanu, piemēram, nepieciešamības gadījumā izmantot citu personu palīdzību.

[6.2] Procesuālais termiņš noteic laika nogriezni strīda atrisināšanai, lai tas nevilktos bezgalīgi. Lietas dalībniekiem jānodrošina skaidrība par brīdi, kad nolēmums stājas spēkā.

Atbildētāja nepamatoti pieteikumu pamato ar Civilprocesa likuma 1. panta pirmo daļu, kas noteic vienīgi vispārējos civilprocesa mērķus.

Tā kā atbildētāja nav novērsusi Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2026. gada 7. janvāra lēmumā noteiktajā termiņā trūkumus, atbilstoši Civilprocesa likuma 445. panta piektajai daļai blakus sūdzība par Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2025. gada 18. decembra lēmumu uzskatāma par neiesniegtu.

[7] Par minēto lēmumu atbildētāja /Persona B/ iesniegusi blakus sūdzību, kurā lūdz to atcelt un jautājumu izlemt pēc būtības.

Blakus sūdzībā norādīts, ka nepareizi izlasīts teksts tiesas atsūtītajā lēmumā saistīts nevis ar atbildētājas vainu, bet gan ar vecumu, sliktu veselības stāvokli un redzi. Tas ir objektīvs apstāklis, kas pretēji apelācijas instances tiesas norādītajam ir pamats nokavētā termiņa atjaunošanai. Turklāt atbildētāja nokavējusi tikai vienu darba dienu. Līdz ar to nav pamatoti apelācijas instances tiesas pārmetumi atbildētājai, ka termiņa neievērošanas rezultātā tiek bezgalīgi novilcināta lieta.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījis lietas materiālus un apsvēris blakus sūdzībā norādītos argumentus, Senāts atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas 2026. gada 12. februāra lēmums atceļams un jautājums par apgabaltiesas tiesneša lēmumā noteiktā termiņa trūkumu novēršanai atjaunošanu izskatāms pēc būtības turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[9] Civilprocesa likuma 51. panta pirmā daļa noteic, ka nokavētos procesuālos termiņus pēc lietas dalībnieka pieteikuma atjauno tiesa, ja tā atzīst nokavēšanas iemeslus par attaisnojošiem.

No minētās normas jēgas izriet, ka var atjaunot gan likumā noteiktos, gan tiesas noteiktus procesuālos termiņus. Formālais pamats jautājuma izskatīšanai par procesuālā termiņa atjaunošanu ir attiecīgs lietas dalībnieka motivēts pieteikums. Savukārt faktiskais termiņa atjaunošanas pamats ir nokavējumu attaisnojoši iemesli, kas nevar būt atkarīgi no nokavējušā lietas dalībnieka gribas un rīcības. Tiesas uzdevums, izskatot pieteikumu par termiņa atjaunošanu, ir izvērtēt, vai termiņu nokavējušā lietas dalībnieka norādītie nokavēšanas iemesli ir attaisnojoši.

[9.1] Procesuālo termiņu noteikšana saistīta ar tiesiskās stabilitātes nodrošināšanu, kas ir būtiska tiesiskās valsts principa sastāvdaļa, nosakot prasību ne vien noregulēt tiesvedības procesu, bet arī tā noslēgumu, kas ir tiesiski noturīgs. Termiņa ierobežojuma mērķis ir veicināt lietas atrisināšanu saprātīgā laika periodā, un nodrošināt otras puses paļāvību, ka konflikta risinājums vēlāk netiks pārskatīts (sal. *Satversmes tiesas 2002. gada 26. novembra sprieduma lietā Nr. 2002-09-01 secinājuma daļas 1. punktu*).

Kā tas izriet no Civilprocesa likuma 49. panta, procesuālā termiņa nokavējuma tiesiskās sekas ir tiesību zudums. Tātad procesuālais termiņš (tā neievērošanas sekas) vienlaikus ierobežo personas Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu, kas aptver arī lietas dalībnieka likumā garantētās tiesības pārsūdzēt tiesas nolēmumus.

No Eiropas Padomes rekomendācijas Nr. R (81) 7 „Par pasākumiem, kas veicina pieejamību tiesai” 8. punktā noteiktā izriet, ka procesuālo tiesību normu ievērošana nav pašmērķis, bet katra procesuālo tiesību norma radīta, lai nodrošinātu kāda lietderīga mērķa sasniegšanu

Ņemot vērā minēto, Civilprocesa likuma 51. pantā ietvertais procesuālā termiņa atjaunošanas institūts faktiski paredz minēto vispārējo tiesību principu kolīzijas risinājumu. Proti, šajā gadījumā „attaisnojošs nokavēšanas iemesls” ir paredzēts, lai noskaidrotu, kuram vispārējam tiesību principam ir lielāka nozīme (svara dimensija) konkrēta gadījuma taisnīgam atrisinājumam, izvērtējot arī iespējamību piemērot praktiskās saskaņotības principu (sal. *Juridisko metožu mācība. Astoņi soļi tiesību normu piemērošanā. Zinātniskā monogrāfija Dr. iur. Daigas Rezevskas zinātniskajā redakcijā. Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, 2025, 163.–165. lpp.*).

[9.2] Konkretizējot jēdziena „attaisnojošs nokavējuma iemesls” saturu, judikatūrā konsekventi atzīts, ka tiesībām uz taisnīgu tiesu prioritāte piešķirama gadījumos, kad tie saistīti ar objektīviem apstākļiem, kas nav atkarīgi no procesa dalībnieka gribas un rīcības (sal., piemēram, *Senāta 2019. gada 13. jūnija lēmuma lietā Nr. SKC-641/2019*,

[ECLI:LV:AT:2019:0613.C26133815.4.L](#), 5.2. punktu, 2024. gada 16. decembra lēmuma lietā Nr. SKC-972/2024, [ECLI:LV:AT:2024:1216.C33523622.18.L](#), 7. punktu).

Apgabaltiesa, aprobežojoties ar atsauci uz minētajām atziņām, pārsūdzētajā lēmumā atzinusi, ka trūkumu novēršanas termiņa nepareiza izlasīšana redzes traucējumu un vecuma dēļ nav objektīvs, no personas gribas un rīcības neatkarīgs apstākļi termiņa neievērošanai, proti, nav attaisnojošs un ir patstāvīgs šķērslis procesuālā termiņa atjaunošanai.

Tomēr Senāts norāda, ka termiņa nokavējuma iemesli nav vērtējami atrauti no citiem apstākļiem, kas ir būtiski tiesību uz taisnīgu tiesu un tiesiskās stabilitātes principu salāgošanai, piemēram, procesuālā termiņa raksturs, kādas procesuālās darbības izpildei tas noteikts, kādu tiesību īstenošanas liegumu rada tā nokavējums, kā arī nokavējuma ilgums. Šādā aspektā apgabaltiesa nokavējuma iemeslus nav vērtējusi.

[9.3] Kā iziet no Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2026. gada 7. janvāra lēmuma, ar kuru blakus sūdzība par Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2025. gada 18. decembra lēmumu atstāta bez virzības, tiesneša noteiktais termiņš trūkumu novēršanai bija saistīts ar nepieciešamību iesniegtajā blakus sūdzībā: 1) norādīt pareizu tiesu, kurai adresēta blakus sūdzība, un 2) blakus sūdzības ievaddaļā izlabot tiesas nosaukumu, kura pieņēma pārsūdzēto lēmumu.

No atbildētājas iesniegtās blakus sūdzības, kas atstāta bez virzības, satura skaidri izriet, ka tā ir adresēta augstākas instances tiesai – Augstākās tiesas Senātam, jo pārsūdzēts apgabaltiesas tiesneša pieņemtais lēmums par viņas daļēju atbrīvošanu no drošības naudas samaksas par kasācijas sūdzības iesniegšanu. Turklāt sūdzības tekstā un lūgumu daļā norādīts pareizs tiesas, kura pieņēmusi apstrīdēto lēmumu, nosaukums. Apstākļos, kad iesniegtās blakus sūdzības saturs ir skaidrs un saprotams, t. i., identificējama gan tiesu instance, kurai tā adresēta, gan konkrētā tiesa, kas pieņēmusi pārsūdzēto lēmumu, tiesnesis, atsaucoties uz Civilprocesa likuma 443.¹ panta pirmās daļas 1. un 4. punkta priekšrakstu neizpildīšanu, izskatāmajā gadījumā izšķirās īstenot pārāk formālu pieeju un šos trūkumus atzina par pietiekamiem, lai uz Civilprocesa likuma 445. panta ceturtās daļas pamata atstātu blakus sūdzību bez virzības.

Šādu pārāk formāla rakstura trūkumu novēršanai noteiktais procesuālais termiņš skar nozīmīgu atbildētājas likumā garantēto tiesību pārsūdzēt Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2025. gada 18. decembra lēmumu, ar kuru viņa daļēji atbrīvota no drošības naudas samaksas par kasācijas sūdzības iesniegšanu, īstenošanu. Secīgi tas ietekmē atbildētājas tiesības uz lietas izskatīšanu kasācijas instances tiesā, jo ar minēto lēmumu par procesuālo priekšnoteikumu kasācijas sūdzības pieņemšanai izvirzīta drošības naudas 150 EUR samaksa līdz 2026. gada 19. janvārim.

[9.4] Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzinusi, ka tiesas pārāk formāla pieeja var tikt vērtēta kā tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpums (sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2015. gada 5. novembra sprieduma lietā „Henrioud v. France”, iesnieguma Nr. [21444/11](#), 66. punktu).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz taisnīgu tiesu ir būtiska personu pamattiesība, kas nodrošina aizskarto tiesību efektīvu aizsardzību tiesā. (sk. Satversmes tiesas 2012. gada 6. jūnija sprieduma lietā Nr. [2011-21-01](#) 6. un 7. punktu). Lai to īstenotu, valstij ir pienākums ne vien izveidot un saglabāt tiesu sistēmu, kura ir neatkarīga, objektīva un kompetenta, bet arī pieņemt un ieviest tādas procesuālās normas, kuras garantē, ka pati lietu izskatīšanas procedūra ir taisnīga un objektīva (sk. Satversmes tiesas 2012. gada 20. aprīļa sprieduma lietā Nr. [2011-16-01](#), 8.1. punktu, 2017. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. [2016-06-01](#) 27. punktu).

Tiesnesis, atstājot bez virzības iesniegto sūdzību, noteicis termiņu pārāk formālu trūkumu novēršanai, kā rezultātā šī termiņa nokavējuma, kas nav nesamērīgi ilgs (konkrētajā gadījumā – viena diena), sekas ir liegums atbildētājai īstenot nolēmumu pārsūdzības tiesības. Šādā situācijā, lai nodrošinātu līdzsvaru starp tiesībām uz taisnīgu tiesu un tiesisko stabilitāti, ir pieļaujamas plašākas robežas attiecībā uz to apstākļu loku, kas Civilprocesa likuma 51. panta pirmās daļas izpratnē atzīstami par attaisnojošu nokavējuma iemeslu.

Apstākļos, kad atbildētājas iesniegtā blakus sūdzība atstāta bez virzības pārāk formālu trūkumu dēļ un tiesneša noteiktais termiņš šo trūkumu novēršanai nokavēts par vienu dienu, turklāt saistībā ar sūdzības iesniedzējas veselības problēmām seniora vecumā, tostarp viņas kļūdīšanos pareiza datuma saskatīšanā sliktās redzes dēļ, tiesai

bija jāapsver, vai šis fakts var radīt atbildētājam nelabvēlīgas sekas, proti, ierobežot likumā garantētās tiesības pārsūdzēt tiesas nolēmumus.

Ievērojot minētos apsvērumus, pārsūdzēto lēmumu, kurā norādītajiem apstākļiem vispār nav piešķirta tiesiska nozīme, nevar atzīt par pamatotu, tādēļ tas ir atceļams.

[9.5] Atbilstoši likuma „Par tiesu varu” 28. pantā nostiprinātajam procesuālās ekonomijas principam Senāts uzskata, ka, atceļot lēmumu, piemērojams Civilprocesa likuma 448. panta pirmās daļas 3. punkts un jautājums par procesuālā termiņa atjaunošanu izlemjams pēc būtības.

Lietas materiālos esošā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2025. gada 13. decembra izziņa (sk. *lietas 183. lapu*) apstiprina atbildētājas norādi, ka viņas vecums ir 75 gadi. Tāpat nav pamata apšaubīt, ka personai šādā vecumposmā ir redzes traucējumi, kas var apgrūtināt teksta satura pareizu uztveri.

Var piekrist, ka šāda personas kļūda teksta uztverē (izlasīšanā) nav uzskatāma par objektīvu, no personas gribas neatkarīgu šķērslī procesuālā termiņa ievērošanai. Tomēr vienlaikus, ievērojot šā lēmuma 9.3. punktā identificētos lietas specifiskos apstākļus kopsakarā ar nokavējuma ilgumu (viena darba diena), minētais fakts kopsakarā ar pieļauto pārmērīgo formālismu Civilprocesa likuma 51. panta pirmās daļas izpratnē kā izņēmums atzīstams par attaisnojošu nokavējuma iemeslu, kas ir pamats nokavētā procesuālā termiņa atjaunošanai.

Ņemot vērā minēto, apmierināms atbildētājas pieteikums un Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2026. gada 7. janvāra lēmumā noteiktais termiņš trūkumu novēršanai iesniegtajā blakus sūdzībā par Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2025. gada 18. decembra lēmumu atjaunojams.

[10] Pārsūdzētajā lēmumā atzīts, ka procesuālā termiņa neievērošanas tiesiskās sekas ir blakus sūdzības par Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2025. gada 18. decembra lēmumu uzskatīšana par neiesniegtu.

Civilprocesa likuma 51. panta otrā daļa paredz, ka, atjaunojot nokavēto termiņu, tiesa vienlaikus atļauj izpildīt nokavēto procesuālo darbību.

Tā kā Senāts konstatējis tiesisku pamatu apmierināt pieteikumu par minētā procesuālā termiņa atjaunošanu, lieta nododama apgabaltiesai nepieciešamo darbību izpildei, proti, jautājuma izlemšanai par blakus sūdzības par Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2025. gada 18. decembra lēmumu turpmāko virzību.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 51. pantu, 448. panta pirmās daļas 2. un 3. punktu un 449. panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2026. gada 12. februāra lēmumu;

apmierināt atbildētājas /Persona B/ pieteikumu un atjaunot Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2026. gada 7. janvāra lēmumā noteikto termiņu trūkumu novēršanai iesniegtajā blakus sūdzībā par Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2025. gada 18. decembra lēmumu;

lietu nodot Rīgas apgabaltiesai jautājuma izlemšanai par blakus sūdzības, kas iesniegta par Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2025. gada 18. decembra lēmumu, tālāko virzību.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore I. Garda Senators K. Balodis Senatore K. Zile